

Hyvärinen Liisa VM

Lähetäjä: Martelin Leena [Leena.Martelin@vihti.fi]
Lähetetty: 1. huhtikuuta 2014 8:56
Vastaanottaja: Valtiovarainministerio VM
Kopio: Nummela Hannu
Aihe: Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi valtionosuusjärjestelmän uudistamisesta
Liitteet: Kokousasia.pdf; Liite 1 - SelvitysmiehenluonnosHEkunn.pdf; Liite 2 - VATT_nraporttiikarakenteenh.pdf; Liite 3 - Kommentointimuistiokuntienko.pdf; Liite 4 - Kuntakohtainenlaskelma.pdf

Hei

Oheisena Vihdin kunnanhallituksen päätös lausuntona selvitysmiehen luonnoksesta hallituksen esitykseksi valtionosuusjärjestelmän uudistamisesta.

toimeksi saaneena

*Leena Marttelin
toimistosihteeri
Vihdin kunta
Asemantie 30, PL 13,
03101 Nummela
puh. 09 4258 3023, 044 467 5413
leena.marttelin(at)vihti.fi*

Hallitusohjelman mukaan valtionosuusjärjestelmä uudistetaan osana kuntarakenneuudistusta. Järjestelmää yksinkertaistetaan ja selkeytetään. Järjestelmän kannustavuutta parannetaan. Valtiovarainministeriön asettaman selvitysmiehen toimeksiannon mukaan valtionosuusperusteiden uudistamisessa tuli tarkastella muun muassa perusteiden läpinäkyvyyttä, lukumäärää, päällekkäisyyksiä, ajanmukaisuutta ja soveltuvuutta kuntarakenteen ja palvelutarpeiden muutoksessa. Tavoitteena on, että uusi lainsäädäntö tulisi voimaan vuoden 2015 alusta.

Selvitysmiehen tarkennetut uudistusesitykset ja kriteerit olivat kunnissa kommentoitavana alkuvuodesta 2014. Tämän jälkeen selvitysmies on valmistellut luonnoksen hallituksen esitykseksi valtionosuusjärjestelmän uudistamisesta. Kuntakohtaiset laskelmat uudistuksen vaikutuksista ovat kuntien käytettävissä.

Valtionosuusjärjestelmästä ehdotetaan poistettaviksi nykyiset erilliset valtionosuusperusteet, jotka koskevat yleisen osan määräytymisperusteita, sosiaali- ja terveydenhuollon laskennallisia kustannuksia, esi- ja perusopetuksen, yleisten kirjastojen laskennallisia kustannuksia sekä taiteen perusopetuksen ja yleisen kulttuuritoimen määräytymisperusteita. Samalla määräytymisperusteiden määrää vähennetään, poistetaan päällekkäisyyksiä sekä määräytymisperusteiden porrasteisuus, josta on aiheutunut esteitä kuntien yhdistymistilanteissa.

Uuden järjestelmän peruspalvelujen valtionosuuden laskennalliset kustannukset perustuvat keskeisesti ikäryhmittäisiin kustannuksiin ja sairastavuuteen. Sairastavuuden painoa valtionosuusperusteena ehdotetaan korotettavaksi ja ikärakenteen painoa pienennettäväksi. Sairastavuuden ja ikärakenteen lisäksi muita laskennallisiksi valtionosuusperusteiksi ehdotettavia ovat työttömyyskerroin, vieraskielisyyskerroin, kaksikielisyys, saaristaisuus, asukastiheyskerroin ja koulutustaustakerroin. Kriteerien toisena osana ehdotetaan, että valtionosuusperusteena käytettäisiin saamelaiden kotoalueen kunnan, syrjäisyyden ja työpaikkaomavaraisuuden lisäosien määräytymisperusteita.

Myös verotuloihin perustuvan valtionosuuden tasauksen perusteita ehdotetaan muutettavaksi. Valtionosuusjärjestelmän uudistuksesta johtuville kuntakohtaisille muutoksille ja kotikuntakorvausten muutoksille ehdotetaan viiden vuoden siirtymäaikaa. Uudistuksen keskeiset kohdat ovat hallituksen esitysluonnoksen kohdassa esityksen pääasiallinen sisältö ja yksityiskohtaisemmin ehdotuksen perusteluissa. Selvitysmiehen luonnos HE kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta on oheismateriaalina.

Talouseliittisen ministerivaltuuskunnan linjauksen perusteella kuntien peruspalvelujen valtionosuuteen siirrettään valtionosuus ja -avustus oppilaitosten sekä yleisten kirjastojen perustamiskustannuksiin.

Valtiovarainministeriö pyytää kunnilta ja muilta tahoilta 4.4.2014 mennessä lausuntoa selvitysmiehen luonnoksesta hallituksen esitykseksi. Lausunnoissa pyydetään kiinnittämään huomiota erityisesti seuraaviin asiakokonaisuuksiin: ehdotettaviin kriteereihin, ikäryhmien ja sairastavuuden painoihin, muiden kriteereiden painoihin, määräytymisperusteiden laskentape-

rusteisiin, verotuloihin perustuvaan valtionosuuden tasaukseen ja siirtymätasauksen keston ja porrastukseen.

Oheismateriaali

- Selvitysmiehen luonnos HE kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta
- VATT:n raportti ikärakenteen huomioimisesta valtionosuusjärjestelmässä päivähoidon sekä perus- ja esiopetuksen osalta
- Kommentointimuistio kuntien kommentteista
- Kuntakohtainen laskelma

Valmistelija

Hannu Nummela, etunimi.sukunimi(at)vihti.fi, p. 044 042 1703

Esittelijä

Kunnanjohtaja

Ehdotus

Kunnanhallitus antaa selvitysmiehen luonnoksesta hallituksen esitykseksi valtionosuusjärjestelmän uudistamisesta seuraavan lausunnon:

Kokonaisuutena selvitysmiehen luonnoksen mukainen valtionosuusjärjestelmän uudistus on oikeansuuntainen. Ehdotus vaikuttaa uudistuksen tavoitteen mukaisesti nykyistä yksinkertaisemmalta ja selkeämmältä ja samalla se kannustaa tehokkaaseen palvelujen järjestämiseen ja taloudelliseen toimintaan. Valtionosuusjärjestelmän toimivuutta kuitenkin heikentää valtion määräämien velvoitteiden rahoituksen matala taso. Jatkossa valtion osoittamiin kuntien uusiin tehtäviin ja velvoitteisiin tulee ohjata täysimääräinen rahoitus valtion taholta tai pidättäytyä osoittamasta kunnille uusia tehtäviä.

Ehdotetut kriteerit ovat selkeitä ja ottavat varsin hyvin huomioon ne tekijät, joista kunnille tosiasiallisesti aiheutuu kustannuksia. Kriteereissä on edelleen jonkin verran päällekkäisyyttä. Koulutuskriteeri vaikuttaa turhalta, samat vaikutukset tulevat muiden kriteereiden kautta. Tämä kriteeri tulisi jättää pois ja siirtää sen painoarvo ikäryhmien painoarvoihin.

Kaksikielisyyskriteeri on ymmärrettävä ja ehdotettu painoarvolla, joka ottaa huomioon kaksikielisyydestä aiheutuvat kustannukset. Myös yksikielisissä kunnissa järjestetään palveluja molemmilla kotimaisilla kielillä kielellisen tasa-arvon turvaamiseksi. Koulutoimen valtionosuusjärjestelmässä tähän on kohdennettu valtionosuutta. Valtionosuusjärjestelmän uudistuksen yhteydessä tulee edelleen turvata rahoitus kaksikielisiin palveluihin myös yksikielisissä kunnissa.

Kriteereistä selvästi määrääviä ovat ikäryhmät ja sairastavuus, joiden painoarvot yhteensä lähes 95 %. Sairastavuuden painoarvo nykyjärjestelmään verrattuna on 2,5-kertainen. Sairastavuuden painoarvon korottaminen on perusteltua, mutta painoarvon muutoksen suuruutta tulisi vielä harkita. Sairastavuuden painoarvosta voisi siirtää 5 % ikäryhmäkriteeriin.

Kriteerien lisäksi valtionosuuden määräytymiseen vaikuttavat kolme lisäosaa, näistä yksi on työpaikkaomavaraisuus. Työpaikkaomavaraisuutta perustellaan lähinnä kannustavuustekijänä. Korkea työpaikkaomavaraisuus saa aikaan kunnissa monilla tavoin myönteisiä vaikutuksia, joten tassauserustetta ei ole. Lisäksi tämä tekijä vaikeuttaa seudullista elinkeinopolitiikkaa ja mahdollisesti vesittää kannustavuustavoitteen, jolla sitä on perusteltu. Kunnilla on myös hyvin erilaiset tosiasialliset mahdollisuudet vaikuttaa kuntansa työpaikkaomavaraisuuteen. Tätä lisäosaa käytettäessä joudutaan soveltamaan varsin vanhoja tietoja, koska tilastot valmistuvat hitaasti. Tämä lisäosa tulee poistaa kokonaan.

Verotuloihin perustuvaan tasaukseen ehdotettu muutos on hyvin perusteltu ja sisältää myös kannusteen kunnan verotulopohjan kasvattamiseen. Ehdotettu uudistus ottaa varsin hyvin huomioon erot kuntien tulopohjassa.

Ehdotettu siirtymätasauksen kesto ja porrastus on riittävä suurimmalle osalle kuntia. Uudistuksessa eniten menettäviä kuntia varten tasausaikaa tulisi pidentää ja porrastusta lieventää siirtymätasausvuosina 3-5. Ehdotuksessa muodossa menetyksiä ei pysty sopeuttamaan siirtymätasauksen aikana.

Päätös

Kunnanhallitus hyväksyi kunnanjohtajan ehdotuksen yksimielisesti.
